

Profesorul Ioan MAC – geomorfolog și creator de școală geografică

Profesorul universitar, doctor în Geografie, Ioan Mac (1 septembrie 1937) a transmis de-a lungul unei cariere didactice și științifice de excepție, (46 de ani) informația științifică despre geomorfologia și geografia românească și mondială, generațiilor de studenți geografi, masteranzi și doctoranzi ori doctori. A elaborat legi, concepte, a suplinit disfuncțiile literaturii geografice contemporane prin modele ce au facilitat investigarea geografică.

A trecut pragul Facultății de Științele Naturii, urmând cursurile specializării Geografie, în anul 1956, fiind absolvent al Școlii Pedagogice din Năsăud. După absolvire, în anul 1961, este încadrat ca cercetător la Institutul de Geografie. În perioada 1961-1968, în care activează ca cercetător, urmează și studiile doctorale (1963-1969), sub îndrumarea profesorului universitar dr. doc. Tiberiu Morariu, membru corespondent al Academiei Române, și obține în 1970, titlul de doctor în geografie, cu teza “*Subcarpații transilvăneni dintre Mureș și Olt*”.

Formarea ca geograf, nu poate fi definită, doar prin experiența acumulată ca cercetător, la Institutul de Geografie al Academiei Române (1961-1968), ori ca bursier, în stagiul postdoctorat, la *Deutsche Hochschule*, München (1971), Germania, ci mai ales prin opțiunea aleasă, de a fi cadru didactic universitar: șef lucrări (1968-1986), conferențiar (1986-1990); profesor universitar titular (1990) la Facultatea de Geografie a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca. Activitatea s-a derulat pe fondul unei tradiții în domeniul *geomorfologiei*, fiind discipol al Profesorului *Tiberiu Morariu*.

Urmându-i îndemnul, înscrie activitatea de cercetare geomorfologică în proiecția științifică a acestui distins dascăl, continuând investigarea Transilvaniei, în special și a României, în general. Într-un asemenea context academic, profesorul Ioan Mac și-a focalizat atenția asupra geomorfologiei dinamice, conturând o direcție relativ nouă pentru școala românească. Sprijină această nouă orientare prin publicarea de carte și articole științifice, în reviste de prestigiu din țară și străinătate: *The Valley Pediments* (1970); *Massive landslides in the Transylvanian Basin* (1974); *Legea modelării selective și formarea reliefului* (1976); *Modelarea diferențiată și continuă a versanților din Depresiunea Transilvaniei*; *Elemente de geomorfologie dinamică* (1986); *Geomorfosfera și geomorfosistemele* (1996).

Dinamic și pragmatic, *Profesorul Ioan Mac* inițiază numeroase studii aplicative, prin care susține dezvoltarea geomorfologiei aplicate. Studiile publicate: *Specificul spațiului geografic românesc* (1990); *Aplicarea principiului catenei în geografie* (1990); *The Assessment of Critical Environmental Situations at Microscalar Levels (Microregions, Local Areas)*, 1996 ; *The Concept of Consequentialty and Synergism as Support of Geographical Approach* (1996) etc. au vizat problematica evaluării reliefului, premisă a dezvoltării orașelor din Transilvania, dar și pe cele referitoare la stabilirea unităților microscalare pentru amenajările teritoriale și sinergismul sistemelor teritoriale în procesul de amenajare. Preocupările pentru studiile cu tematică aplicativă ilustrează stăruința Profesorului

Mac Ioan pentru validarea geomorfologiei în sistemul științelor practic-ingenerești.

Activitatea profesională de înaltă ținută științifică este argumentată de statuarea unor termeni în geomorfologia românească: *pedimentele de vale, văile de deraziune, procesele cataclinale, autoproiectarea proceselor și formelor de relief*. Dezvoltă concepția sensibilității geomorfologice în devenirea reliefului, teoria clinotropiei ș.a.

Fire dinamică și perfecționistă, participă la schimburi interacademice în țările Europei: Ungaria, 1972; Grecia, 1980; Rusia, 1986; Franța (Paris, 1990 și Toulouse, 1991); Serbia (Beograd, 1993); Elveția (Zürich, 1994); Italia (Milano și Modena, 1995); Olanda (Utrecht, 1996); Marea Britanie (Chichester și Bognor Regis, 1997, Norwich, 2000); Spania (Barcelona și Alicante, 1997); Germania (Würzburg, 1998), fie ca invitat și ca promotor al unor direcții noi de investigare în geografia postdecembristă (1989), fie din dorința de a contacta diverse medii academice și a implementa noi direcții de studiu în geografia și geomorfologia românească.

Dorința continuă de a promova școala geografică românească, și în special școala geomorfologică clujeană, este demonstrată de participarea la manifestările științifice naționale și internaționale pe probleme de geomorfologie: Mc Master University – Canada; Praga, 1994; Visegrad, 1994; Budapesta, 1996; Chieti, 1996; Bologna, 1997; Firenze, 1999; Bari, 2001; Reims, 2004. Participă la Congresele Mondiale de Geografie: Washington, 1992; Haga, 1996; Seul, 2000.

Intuind schimbările curriculare în învățământul universitar, în contextul viitorului sistem de învățământ european – Bologna, profesorul Mac inițiază o strategie pe termen lung a învățământului geografic clujean, axată pe identificarea în practică a demersului științific, context în care, o singură catedră, *Geografia*, nu putea răspunde exigențelor impuse de noua metodologie de investigare a spațiului geografic.

După o experiență de șef de catedră de patru ani (1986-1989), primul pas, după realegerea Domniei Sale ca șef de catedră, în 1992, a fost realizat prin înființarea *FACULTĂȚII DE GEOGRAFIE*, a Universității Babeș-Bolyai, în

anul 1994. Desprinderea din angrenajul Facultății de Biologie, Geografie și Geologie, a reprezentat un pas hotărâtor în definirea sintagmei „reușită – afirmare”. Ales ca Decan al Facultății de Geografie (1994-2000), reușește să fundamenteze cadrul tehnic al unei *Catedre de Mediu*, al cărei șef de catedră va deveni în anul 2000. Desfășoară, ca șef de catedră (2000-2003) o activitate laborioasă și promovează o politică „științifică”, care se regăsește valoric și în activitatea cadrelor didactice de la Facultatea de Mediu, unora fiindu-le *Magistru* în coordonarea activității doctorale.

Deschis la nou, implementează două specializări, în premieră, în învățământul universitar geografic românesc, *Planingul teritorial și Știința Mediului*, iar la nivel de colegiu specializările *Geoinformare și Prospectare turistică și Topografie, Cartografie și Cadastru*. Aceste specializări vor funcționa atât la Cluj-Napoca, cât și în cadrul Colegiilor din teritoriu, respectiv: Gheorgheni, Sighetu Marmăției, Bistrița, Zalău și Sighișoara.

Recunoașterea științifică de care s-a bucurat în comunitatea universitară și locală a fost percepută prin funcțiile și sarcinile încredințate (membru în Senatul Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj Napoca; membru în comisia de urbanism a Consiliului Județean Cluj; Director al Institutului de Geografie, Filiala Cluj (1994-2000); redactor responsabil al revistei *Studia Geographie* (1994-2000); redactor șef-adjunct al Revistei *Terra* a Societății Române de Geografie; membru al colectivului de redacție al revistei *Studii și Cercetări de Geografie* a Academiei Române), dar și prin *distincțiile și premiile* acordate (*Premiul Academiei Române „Grigore Cobălcescu”* (1986), *cadru didactic evidențiat* (1989) acordat de Ministerul Învățământului, *distincția* Institutului de Geografie din București (1994), *distincția* Societății de Geografie din România (1995), *Membru de Onoare* al Societății de Geografie (2000), *diploma* Universității „Babeș-Bolyai” Cluj, pentru înființare instituții universitare, în 2004).

Meritele științifice ale profesorului Mac au avut ecou și peste hotarele României, prin specialiștii formați în școala doctorală clujeană. Recunoașterea internațională a fost marcată de

către *Universitatea din Cahul, Republica Moldova*, prin acordarea titlului de *Doctor Honoris Causa*, în anul 2004, iar recunoașterea întregii activități științifice, de către Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior din România, a fost răsplătită prin decernarea premiului „*Opera Omnia*”, în anul 2005. Pe același palier se înscrie și activitatea de *visiting profesor* (sau *profesor invitat*), la universități prestigioase din vestul și centrul Europei, pentru cursuri și prelegeri universitare în cadrul programelor TEMPUS și SOCRATES (Bristol, Bognor Regis, Würzburg, Modena, Debrecen, Firenze, Barcelona).

Opera științifică a Profesorului Mac reflectă, în bună parte, *caracterul și temperamentul* omului Mac, dar și *atitudinea geografică*, care pot fi rezumate la expresia *îndrăznește – afirmă – argumentează*. A îndrăznit să afirme prezența subcarpaților pe ramura internă a Carpaților Orientali („*Subcarpații Transilvăneni dintre Mureș și Ol*” Editura Academiei Române, 1972), a afirmat un concept și o metodologie de raportare a spațiului subcarpat transilvan la celelalte unități subcarpatice ale spațiului carpato – danubiano – pontic și a definit funcționalitățile peisajelor transilvane. Lucrarea „*Elemente de geomorfologie dinamică*”, (Editura Academiei Române, 1986) a prefigurat raportarea „*drumului*” geografic al profesorului Mac, în citatela cunoașterii geografice, un drum meandrat, asemănător râului care-și perfectează profilul de echilibru.

Profesorul Mac a *perfectat* acest echilibru *metastabil* al cunoașterii geomorfologiei dinamice a spațiului transilvan, aplicând modelul Blong & all. la *versantul* someșan din Podișul Someșan ori Câmpia Transilvaniei. Nu au fost indiferente geografului Mac nici vecinătățile spațiului sălăjan al copilăriei, dedicând spațiului maramureșan lucrarea „*Munții Oaș-Gutâi-Țibleș*” (Edit. Abeona, 1992), iar spațiului sălăjean lucrarea: *Buciumi, un sat din „Țara de sub munte”*, colaborare, Edit. Acad. Române, 1971.

Experiența acumulată în misiunile geografice europene și americane i-au permis elaborarea unor concepte moderne asupra *paleogeografiei*

teritoriului României, asupra resurselor naturale, asupra geografiei generale, geomorfologiei și geografiei României („*Paleogeografia României*”, 1995; „*Geomorfosfera și geomorfosistemele*”, Editura Presa Universitară Clujeană, 1999; „*Geografie generală*”, Editura Europontic, 2000; „*Geografia Văii Dunării Românești*”, „*Geografia României*”, vol. I (1983), vol. II (1987), vol. IV (1991); „*Geomorfologie*”, partea I (1975), partea a II-a, 1976), „*Geografia turistică generală*” (1992); „*Știința Mediului*”, 2003, Edit. Europontic, Cluj-Napoca).

Dreptul de a îndrăzni nu înseamnă și reușită, dar perseverența în căutarea adevărului aduce uneori alinarea. Poate că această alinare, a însemnat pentru profesorul Mac îndrăzneala, transmisă discipolilor săi de a continua investigația, de a găsi noi resurse de afirmare a *Geografiei și Geomorfologiei Românești*. Cei 25 de doctori în știința geografică, pregătiți și îndrumați de Profesorul Mac reprezintă poate tot atâtea răspunsuri la frământările intelectuale ce au vizat disfuncțiile peisajelor românești (pragurile de substanță și energie; dimensiunea geomorfologică a siturilor rurale și urbane; morfologia bazinelor molasice cu relief de domuri și cute diapire (I. Irimuș); potențialul geoecologic al ariilor montane; reflexul meteorizației în conturarea morfodinamicii cuverturii de alterare; substratul și peisajul geografic; calitatea mediului; convergențe morfologice ale teritoriului cu activitățile turistice, de planificare, amenajare și dezvoltare durabilă, etc. Acestea se adaugă articolelor publicate în reviste interne și internaționale (217); cursurilor universitare (4), tratate (3), granturi (10), inclusiv cu Banca Mondială.

Participarea nemijlocită, alături de alți colegi din țară, la constituirea *Asociației Geomorfologilor din România* s-a dovedit benefică pentru lansarea *Geomorfologiei Românești* în structurile științifice internaționale, iar acest eveniment major s-a realizat la Congresul Internațional de Geomorfologie, Bologna, 1997, odată cu primirea Asociației Geomorfologilor Români în Asociația Internațională a Geomorfologilor (IAG).

Acumularea unei *experiențe științifice și didactice* de excepție a fost remarcată în centrele universitare românești, dar și în străinătate. Recunoașterea spiritului managerial al profesorului Mac poate fi argumentat prin fundamentele conceptuale, ale unei geografii moderne, integrate lumii academice clujene și românești, dar și prin apartenența Domniei sale la organizații, asociații culturale și profesionale: *membri* al Societății Române de Geografie (din 1962); *vicepreședinte* din 1992; *membri* al Asociație Geomorfologilor din România (*vicepreședinte* 1994-1998; *președinte* 1998-2001); *membri* al Asociației Oamenilor de Știință din România (din 1992); *membri* al CERG (Centre European sur les Risques Geomorphologiques - Comunitatea Europeană - 1996); *membri* al Asociației Internaționale a Geomorfologilor, 1997; *membri* în Consiliul Național al Cercetării Științifice Universitare din România; *președinte* al Comisiei de Științele Vieții și ale Pământului (1994-1997); *membri* al Comitetului Național de Geografie (din 1999).

Aceste calități manageriale i-au susținut demersurile științifice cu reprezentanții școlii geomorfologice și geologice italiene, Profesorul Mario Panizza, Profesorul Giuliano Rodolfi și Profesorul Paolo Federici (alături, în proiect fiind Profesorul univ. dr. Nicolae Josan și

Profesorul univ. dr. Dan Bălțeanu, membru corespondent al Academiei Române), la Praga (1994), pentru a organiza la Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Geografie, primul Work-Shop româno-italian, pe tematică geomorfologică (*alunecările de teren din Transilvania*), în toamna anului 1995, workshop care se derulează anual, iar anul acesta s-a realizat a XI-a ediție, în Belgia, la Universitatea din Gent (la a opta ediție, la Camerino – Italia, au aderat și Franța și Belgia). Rezultatele științifice ale acestor Work-shop-uri au fost bine mediatizate și implementate în strategia de dezvoltare a învățământului postuniversitar de tip master. Tematica acestor Work-shop-uri a fost jalonată de specificitatea morfostructurală și morfodinamică a peisajelor geomorfologice *italiene* (modeneze, toscane, pugliene, genoveze), *românești* (transilvănene, piemontane vestice, subcarpatice, bucovinene, deltaice, litorale și dobrogene), *franceze* (alsaciene și loreneze), *belgiene* (litorale și fluviale).

Un bilanț la *70 de ani* de viață, susținut de o activitate științifică și academică prestigioasă, oferă un model greu de egalat, dar care invită la competiție.

La Mulți Ani, Domnului Profesor MAC!

Ioan-Aurel IRIMUȘ